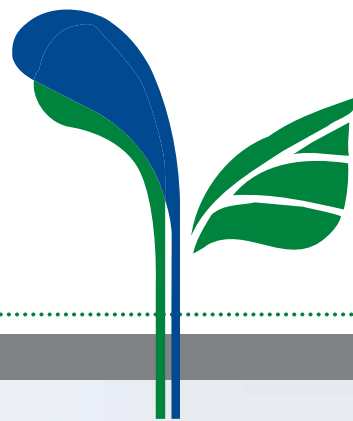

FRDK nyt

Foreningen for Reduceret jordbearbejdning i Danmark – Marts 2018

■ Mest muligt med mindst muligt **1**

■ FRDK øger sin indsats - for medlemmerne **6**

■ Fra plov til direkte såning **8**

■ Hørt på Plantekongres 2018 **10**

■ De små i den store fødekæde **12**

■ Tænk grundigt over køb af maskiner **14**

■ Vellykket etablering af efterafgrøder **16**

■ Propulse – nyeste våben mod septoria i hvede **18**

■ Multiva's nye seks meter såmaskine **19**

Mest muligt med mindst muligt

Søren Havgaard Christensen er vært for CarbonFarm projektet, og han har helt klare visioner for det, han vil med sin planteavl. Som nystartet er han selvfølgelig opsat på at være økonomisk bæredygtig, men hans drivkraft er i højere grad at lade naturen gøre mest muligt for at skabe liv og bæredygtigt miljø

I 2013 fik Søren Havgaard Christensen en opringning, som skulle få stor betydning for hans arbejdsliv og hans inspiration til sin egen planteavl. For på samme tidspunkt var han i færd med at købe sit første landbrug lidt nordøst for Brønderslev.

- Det var Michael Bundgaard fra Klitgaard Agro, der ringede og spurgte, om jeg ville være hans driftsleder i marken, fortæller den yngre landmand.

De to blev enige om, at begge dele kunne lade sig gøre. Altså både at være driftsleder 40 kilometer væk fra, hvor han nu bor med sin kæreste Charlotte og så drive sit store hobbylandbrug.

- Jeg købte yderligere en gård i foråret 2016 og driver desuden mine forældres jord, så det tilsammen bliver til 320 hektar, hvoraf de 265 hektar er med salgsafgrøder, siger han.

Det er med andre ord noget af et hobbybrug, han har ved siden af sit job på Klitgaard. Men det skal også frem, at

han har sin far og bror til at hjælpe sig en hel del med pasningen af sit eget landbrug.

Var glad for at pløje

Med til kendsgerningerne hører også, at Søren Havgaard Christensen var, hvad han selv kalder ”pløjemand”, da han startede hos Michael Bundgaard.

- Michael havde i mange år kørt pløjefrit og ansatte mig ikke til at lægge om til pløjning. Det var nok den anden vej rundt, nemlig at jeg skulle lære at dyrke pløjefrit, siger han.

Udbyttet på Klitgaard var ikke i top, og der var for meget ukrudt.

- Jeg ville pløje, og Michael argumenterede for direkte såning efter en tur til USA. Så det var positionen, konstaterer han.

Fik stor aha-oplevelse

Da han i efteråret 2014 var tilmeldt en CTF-tur til England, valgte han at lave

et par besøg inden den egentlige tur.

- På et besøg hos Tony Reynolds og en anden landmand, der kørte med en Dale såmaskine, fandt jeg ud af, at direkte såning godt kan praktiseres med store udbytter uden meget ukrudt.

- Det var også en øjenåbner at prøve at stikke et jordspyd med tensiometer ned i en gammel græsplæne og opleve, at der selv langt nede nærmest ingen modstand var, forklarer han.

Alt i alt beskriver Søren Havgaard Christensen det selv som en stor, skelsættende aha-oplevelse.

- Det kan jeg takke Michael for, fastslår han.

Med andre ord var han nu klar til at udforske mulighederne for direkte såning og Conservation Agriculture, og det har han gjort siden foråret 2015.

Tror på det enkle

Da der skulle findes værter til det 4-årige CarbonFarm projekt med fire forsøgsværter, blev Søren Havgaard Christensen spurgt som en af de to, der dyrker efter principperne i Conservation Agriculture.

- Det sagde jeg ja til, fordi jeg finder det spændende at være med til at dokumentere med valide data hvad, der sker ved at dyrke jorden på den måde, siger han.

Selv går han ind for at bruge mindst muligt til at opnå mest muligt.

- Jeg vil bruge så lidt handelsgødning, sprøjtemidler, tilsætningsstoffer og så videre til at opnå gode udbytter.

- Samtidig håber jeg at være med til at binde kulstof i jorden fra atmosfærens CO₂ og dermed være med til at løse klimaudfordringen.

- Og at det så også øger biodiversiteten i form af mere liv i og over jorden og et mere rigt fugleliv, gør det bare endnu bedre, fremhæver han.

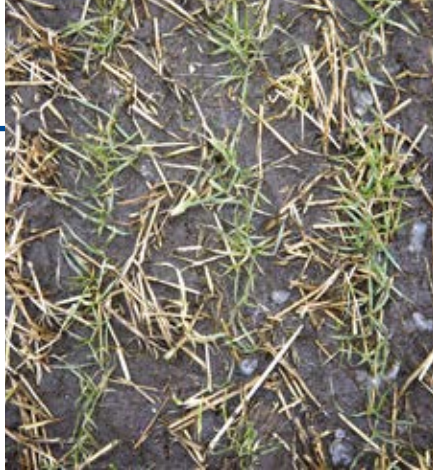
På den måde tror han på det enkle - altså så meget fra naturlige processer

Søren Havgaard Christensen står i den mark, hvor der blev høstet alm. rajgræs til frø i 2017. Når foråret kommer, bliver der sprøjtet med glyfosat og efterfølgende sået hestebønner direkte i måtten af græs.

Et kig ned i græsmåtten og det, der er under den. Næmlich en meget levende jord med masser af organisk materiale.

Her er det vinterhvede direkte sået efter havre. Der er ikke sprøjtet mod ukrudt i efteråret 2017 - og der er heller ikke meget at komme efter i februar 2018.

Her er det vinterhvede sået direkte efter hestebønner. Gennem de seneste tre år er der tilført omkring 12 ton organisk materiale pr. hektar, men det er stort set væk fra overfladen. Der er heller ikke meget ukrudt.

som muligt og så lidt som muligt fra indkøbte resurser.

Skal være lønsomt

Som ret nyetableret landmand er han selvfølgelig også ret optaget af, at hans landbrug kan løbe økonomisk rundt.

- Man skal dog være klar over, at min første prioritet ved overgang til Conservation Agriculture ikke var lavere omkostninger.

- Men i højere grad de positive effekter på miljøet, understreger Søren Havgaard Christensen.

Selv tror han på, at han kan endnu mere med endnu mindre om fem år, fordi jordens frugtbarhed bliver øget med hans management.

Holder det stik, vil hans dækningsbidrag alt andet lige også øges.

Udbytterne er gode

Med til at opnå god økonomi hører som et meget væsentligt element gode udbytter. Ikke nødvendigvis topudbytter, hvis de er "købt" med dyrt input.

Rækkefølgen i sædskiftet er vårbyg, alm. rajgræs til frø, hestebønner, vinterhvede, vårhavre, vinterhvede, vårbyg, vinterbyg, vinterraps, vinterhvede og forfra.

Før vårsæd er der altid en efterafgrøde. Den sås enten før høst med en 24 meter luftgødningsspreder eller efter høst med Weaving såmaskinen. Normalt består efterafgrøden af olieræddike, structurator, honningurt og boghvede.

- Kan jeg få lov til at have bælgssæd med i alle typer efterafgrøder, vil det være fantastisk, påpeger Søren Havgaard Christensen.

Hans udbytte i hestebønner ligger omkring 6,5 ton pr. hektar, i vårbyg på omkring 6,0 ton pr. hektar og i vinterhvede på omkring 8,0 ton pr. hektar.

- Det svinger selvfølgelig, og mit højeste udbytte i vinterhvede indtil nu er 9,5 ton pr. hektar i snit. I vårbyg var det i snit 7,9 ton pr. hektar i 2017.

- Og havre til gryn ser ud til at befinde sig rigtig godt i et direkte sået system, så den giver knapt 8,0 ton pr. hektar, fortæller han.

Prøver sig frem

Hvis man vil noget nyt, kan man enten lære det fra andre, der har prøvet, eller selv eksperimentere.

- Når jeg indimellem vil noget, som andre ikke har prøvet, må jeg så selv prøve mig frem. Og det gør jeg, siger Søren Havgaard Christensen.

For eksempel vil de fleste nok sige, at det stort set er umuligt at så direkte i den tykke måtte af nedvisnet alm. rajgræs inklusive den snittede halm.

- Men det har jeg nu prøvet nogle gange, og det går fint, fortæller han.

Hans Weaving GD 6000T kan nemlig godt klare det med et stort skærtryk på skiveskærene. Normalt er der ikke problemer med hairpinning - altså med, at planterester trykkes med ned i sårillen og vanskeliggør fremspiring af den nye afgrøde. Men det kan der være, når vinterhvede sås efter havre.

Jordens bæreevne øges

I valg af såmaskine var Søren Havgaard Christensen meget opmærksom på at købe en, der giver så lidt forstyrrelse af jorden som overhovedet muligt.

- Tandskær roder lidt for meget i jorden. Derfor valgte jeg en med skiveskær, påpeger han.

Den købte han i 2015, og efter at have pløjet alle marker en sidste gang er der udelukkende jordbearbejdet med såmaskinen. Som altså ikke jordbearbejder, men udelukkende åbner en sårille, som trykkes til igen med det samme.

Det var også til at høste alle de marker, han har kørt direkte såning på i flere år.

- Vi kunne høste med min mejetærsker uden 4-hjulstræk. Men på de 85 hektar, jeg købte i 2016, kunne det ikke lade sig gøre uden 4-hjulstræk, fordi jorden endnu ikke er stabil nok.

- Måske fordi den var pløjet i efteråret 2016 i forbindelse med omlægningen og fordi, der kun er tilført meget lidt organisk materiale i en årrække, fortæller han.

Følger CarbonFarm fremover

I januar-udgaven af FRDKnyt var der en introduktion af den anden CarbonFarm CA-vært Jacob Justesen.

Både Jacob Justesen og Søren Havgaard Christensen og resultaterne af projektet, de er vært for, vil vi følge de kommende fire år.

Af Niels Damsgaard Hansen, ndhtxtfoto

CarbonFarm projektet har modtaget GUDP midler fra Miljø- og Fødevarerministeriet.